

“Ay’dan sonra hayatım değişti”

“Tanrı bizim için çok özel bir gezegen yaratmış. Bizim için özel bir sevgisi var... Bunu özellikle Ay’da hissettim... Ay’da hayat yok, ses yok, mavî gökyüzü yok, beyaz bulutlar yok, yukarısı simsiyah...”

Dr.Üstün AYDINGÖZ

Bu öğle vaktinde, yakıcı Colorado güneşi pek Bumurumda değil. Kuzey Amerika’nın ünlü Kalyalık Dağları’nın eteklerindeki Colorado Springs şehrinin geniş caddelerinde ilerliyorum. Büyük bahçeli yapıların bulunduğu bir mahallede iki katlı bir binanın önünde duruyorum. Binanın üst katının bana yakın köşesinde boydan boya camlarla kaplı bir oda var. Dışarıdan odanın içini seçebiliyorum. Ay yüzeyinin dev bir fotoğrafıyla kaplı bir duvarın önündeki masasında Apollo 15 astronotu James Irwin beni bekliyor...

Şu anda 90 yaşında olanlar küçük birer çocukken insanoğlu daha uçağı yapamamıştı. Halbuki şimdi, Ay’a ilk ayak basılmasının üzerinden 20 yıl geçti. İnsanoğlu, fiziksel çevresiyle etkileşimi bakımından, binlerce yıllık bilinen tarihinin hiçbir döneminde son yüz yıl içindeki kadar hızlı bir değişim ve gelişim içinde olmamıştı. Bu başdöndürücü çağın en belirgin simaları arasında Ay’da yürüyen toplam 12 insan da yer alıyor... İşte şimdi onlardan biriyle birlikteyim.

James Irwin, havacılıkla dolu geçen ve onu astronot olmaya götüren yıllarında Amerikan Hava Kuvvetleri’nde bulunmuş ve oradan albay rütbesinde ayrılmış. Çevresindekiler ona hâlâ “Albay” diye hitap ediyor. Beni girişte sıcak bir şekilde karşılayan Irwin, çalışma odasına davet ediyor ve söyleşimize başlıyor.

Albay Irwin, siz 1971’de Apollo 15 Ay modülü pilotu olarak Ay’a gittiniz. Ay’a ayak basmak üzereyken neler hissettiniz?

Kapağı açıp merdivenden inmek üzereyken çok heyecanlıydım. Merdivenden inerken ayağım takıldı.

Bir an, sırtüstü düşeceğim sandım ve çok utandım. Çünkü Dünya’da muhtemelen herkes televizyon başında beni seyrediyordu. Dengemi bulmak için bir hamle yapıp merdivene sıkıca sarıldım. Bu hareketim merdivenin arkasına kaymama yol açtı. Ekranlardan bir an için kaybolmuşum... Herkes merakla kapılmış olmalı, ama ben yalnızca dengemi bulmaya çalışıyordum. Sonra başımı kaldırdım, yukarıya baktım. Dünya tam tepemdeydi... Çok etkilendim ve o anda, çok çarpıcı bir şekilde, artık Dünya’da değil Ay’da bulunduğumu anladım. Çevremde yüksek dağlar vardı. Apenin Dağları... 5000 metre yüksekliğindeydiler. Çok gösterişli, güzel dağlardı. Çok etkilenecektim. Yüksek dağlarla çevrilmiş küçük bir Ay vadisindeydim.

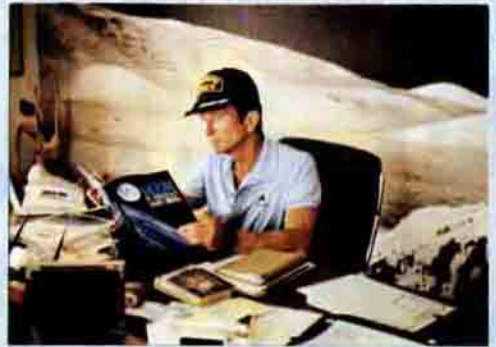
Ay’dayken yanınızda bir arkadaşınız (Apollo 15’in komutanı David Scott) bulunmasına rağmen sanırım oldukça yalnızdınız. Bu nasıl bir duygu?

Uzay meslektaşım Dave Scott’un yanımda olmasından çok memnundum tabii... Hep bir ekip halinde çalıştık. Her an bir bilinmezle karşılaşabiliydik ve yanınızda birinin bulunması çok iyi bir şeydi. Ay yüzeyindeki bir yarıktan içeri düşebilirdik veya bir kraterin içine yuvarlanabiliydik. Ya da oksijenimiz tükenebilirdi, sızıntı olabiliirdi ve baygınlık geçirebilirdik. Her zaman birbirimize yardımcı olduk.

Bazen düştüğümüz oldu. Düştüğümüz zaman Ay yüzeyindeki tozlar her yanımıza yapıştıyordu. Kalkmak içinse, yerçekiminin çok az olduğu bu ortamda, arkadaşımın neredeyse parmak ucuyla yardım etmesi yetiyordu. Tamamen yalnız olmamak, yanınızda bir dostun bulunması kuşkusuz insanı çok rahatlatıyordu.

JAMES IRWIN KİMDİR?

James Benson Irwin 17 Mart 1930'da Pittsburgh'ta doğdu. Babası bir kaloriferci, annesi ev kadınıydı. Çocukluğundan itibaren havacılıkla ilgilendi. Model uçak yapar, yakınlarındaki bir havaalanında uçakları seyrederdi. Yüksekokul öncesi eğitimini Amerika'nın çeşitli yerlerinde tamamladıktan sonra Annapolis'teki ABD Deniz Kuvvetleri Akademisi'ne girdi. Akademik yıllarında Donanmanın kendine göre olmadığını anladı. 1949'da Amerikan Hava Kuvvetleri kurulmuştu ve genç subaylar anyordu. Irwin'in sınıfının beşte biri oraya gidecekti. Gönüllüler arasında çekilen kura sonucunda Irwin de Hava Kuvvetleri'ne girmeye hak kazandı. Çeşitli tiplerde savaş uçakları kullandı. Michigan Üniversitesi'nde güdümlü roketlerle ilgili eğitim gördü. Bazı gizli roket programlarının yürütülmesinde görev aldı. 1960'ta Edwards Hava Kuvvetleri Üssü'ndeki deneme pilotları okuluna girdi. Yeni üretilen savaş uçaklarının ilk uçuş denemelerinde görev aldı. Geçirdiği bir uçak kazası sonrasında 14 ay süreyle uçamadı. Astronot olmak için yaptığı ilk başvuru geri çevrildi. 1966'da, astronotlar için olan yaş sınırına bir

ayı kalmışken Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi NASA tarafından astronotluğa seçildi. Apollo 10 uçuşunda destek uçuş ekibinde, Apollo 12'de ise yedek uçuş ekibinde görev aldı. Ay modülü pilotu olarak atandığı Apollo 15 uçuşunda 31 Temmuz 1971'de Ay'a indi. Bir yıl sonra Amerikan Hava Kuvvetleri'nden ve NASA'dan ayrıldı. Manevi konularla ilgili Yüksek Uçuş adında bir vakıf kurdu. Halen bu vakfın başkanlığını yapmakta, ABD'de ve dünyanın çeşitli ülkelerinde konferanslar vermektedir. Birkaç defa ülkemize gelerek Ağrı Dağı'nda Nuh'un gemisini arayan Irwin otobiyografisini "Geceye Hükmetmek İçin" adlı kitabında yazdı. Evli ve bir evlat edinilmiş beş çocuk babası olan James Irwin, ailesiyle birlikte ABD'nin Colorado Springs şehrinde yaşıyor.

Ay'dan Dünya'ya bakarken neler hissettiniz?

Çok... Çok duygulandım. Tam başımın üstünde, uzayın karanlığı içinde mavi bir mücevher gibi duruyordu. Çok güzeldi... Küçük bir bilye kadardı. İki parmağımın arasında tutabiliyordum!.. Başparmağımla üzerini kapatabiliyordum.

Ay'a iniş yapılacak bir uçuşa görev alacağınızı öğrendiğinizde neler hissetmiştiniz?

Ay'a gidecek bir uçuşa atandığımı öğrendiğimde çok mutlu olmuştum. Ama bizler biliyorduk ki, arada çok şey olabilir, uçuş iptal edilebilir, ekibi değiştirmeye karar verebilirlerdi... Bu nedenle, Dünya'dan kalkana kadar bu yolculuğu yapacağımıza emin olamazdık. Dünya'dan kalkış anı çok heyecanlıydı. Hatta o zamana kadarki hayatımın en mutlu anıydı diyebilirim. Çünkü yıllar süren bunca eğitim ve hazırlıktan sonra Ay'a gitmek üzere yolculuğa başlıyordum.

Ay uçuşuna nasıl hazırlanmıştınız?

Ay uçuşundan önce beş yıl eğitim gördük. Uzmanlık ve deneyim bakımından adeta bir merdivenin basamaklarını teker teker tırmandık. Önce destek elemanı olarak Apollo 10'da görev aldım. Daha sonra, Apollo 12'nin yedek uçuş ekibinde yer aldım... Ve nihayet Apollo 15'in asil uçuş ekibine atandım. Sonunda Ay'a gidecek kadar vasıflı eleman durumuna gel-

miştik... Ay'a gitmek için sabırsızlanıyorduk. Ancak, uçuş koşullarına alışmak için çok uzun bir eğitimden geçmek gerekiyordu. Sonunda, o büyük adımı atmaya hazırdım...

Uçuşunuz beklentilerinize uygun muydu?

Beklediğimizin de ötesinde bir durumla karşılaştık diyebilirim. Ay'a giderken uzay aracının içinde her şey daha önce Dünya'daki simülatörlerdeki (hazırlık araçları) gibiydi. Aynı aygıtlar, aynı sesler, aynı duygular... Yerçekimsiz ortamdaydık, uzay aracının içinde uçuşup duruyorduk. Arada bir pencereden baktı-

James Irwin Ay yüzeyinde... Ortada Ay modülü Şahin, sağda Ay Arabası görülüyor.

ğımızda Dünya'yı görüyorduk. Bu bizim için çok etki-
leyiciydi ve uçuş sırasında gördüğümüz en güzel şey-
di... Fırlatılıştan sonra birinci günde Dünya bir basket-
bol topu kadar görünüyordu. Daha sonraki gün beyz-
bol topu kadar oldu. Sonra golf topu kadar küçüldü...
Derken bir bilye kadar oldu. Artık evlerimizden çok
uzakta olduğumuz gerçeğinin iyice farkındaydık. Gör-
düklerimiz olağanüstüydü. Gezegenimizi, kendi geze-
genimizi seyrediyorduk.

**Amerikan Hava Kuvvetleri'ne katıldığınızda,
günün birinde Ay'a gideceğinizi düşünabili-
r miydiniz?**

Daha küçük bir çocukken, Ay'ın üzerimdeki etki-
si çok büyüktü. Ay'ın güzel bir yer olduğunu düşünür,
oraya gitmeyi hayâl ederdim... Günün birinde Ay'a gi-
debileceğimi düşünürdüm. Anneme, babama, kom-
şularımıza da bir gün Ay'a gideceğimi söylerdim. Ta-
bii bana gülerlerdi ve "Boş ver oğlum, insan bunu asla
yapamaz," derlerdi.

**Herhalde Ay'a gidip döndükten sonra bu defa
gölme sırası sizdeydi...**

(Gülerek) Beraberce güldük... Ben Ay'a gidip
döndüğüm zaman annemle babamın hayatta olma-
ları, onların benim Ay'a gidişimi görmeleri büyük mut-
lulukt.

**İnsanoğlu binlerce yıl süren çeşitli aşamalardan
sonra Ay'a gidebildi... Ve yalnızca 12 kişi Ay'-
da yürüdü. Tabii bu çok büyük bir ayrıcalık... Ama
acaba bunun manevî bir bedeli de var mı?**

Kuşkusuz çok büyük bir ayrıcalık. Ben hâlâ Ay'a
gönderilmek için neden seçildiğimi merak ediyorum.
Hayatımda bir dönüm noktası oldu. Yarı şaka, yarı ciddi-
de, ben artık hayatımı ikiye bölüyorum: "Ay öncesi"
ve "Ay sonrası" diye... Bütün insanlık adına bir öncü
olarak Ay'a gönderildiğimi hissettim. Hayatım de-
ğişti. Dünya'ya yeni deneyimlerle döndüm. Dünya'yı ve
hayatı artık daha da fazla takdir ediyorum. Ruhum zen-
ginleşti... Beni Ay'a gönderen Dünya insanlarına te-
şekkür borçluyum. Onlara, insanoğlunun başka bir
gökcismine gittiği böyle bir dönemde yaşadıkları için
ne kadar şanslı olduklarını anlatmaya çalışıyorum. An-
cak bu mavi gezegendeki hayatın değerini de takdir
etmeliyiz. Gezegenimizi korumalıyız. Birbirimizi sevmeli
ve korumalıyız.

**Ay'dan döndükten sonraki hayatları bakımın-
dan astronotları iki grupta toplayabiliriz. Bir grup
iş hayatına atıldı. Bazı şirketlerin ve kurumların
üst düzey yönetimlerinde görev aldılar. Diğerle-
ri de, sizin gibi, manevî bir görev seçti. Bir insa-
nın Ay'dan döndükten sonra ya iş hayatına gir-
me veya manevî bir uğraşta bulunma konuların-
da içinde psikolojik bir yönlendirme mi var?**

Döndükten sonra öncelikle astronot veya pilot ola-
rak kalıp kalmama konusunda karar vermemiz gere-
kiyor. Sizin de söylediğiniz gibi, birçoğumuz iş haya-

"Yüksek dağlarla çevrilmiş küçük bir Ay vadisindey-
dim."

tına atıldı ve başarılı oldu. Bazılarımız ise bu deneyimi
başka insanlarla paylaşmak gerektiğine inanıyoruz.
Onları düşüncelerle Ay'a ve onun da ötesine yükselt-
mek istiyoruz. Onlara geleceğe hazırlanmada yardımcı
olmak istiyoruz. Onların hayallerini gerçekleştirmele-
rini istiyoruz. Nasıl ben çocukken Ay'a gitmek bir ide-
al idiyse, bugünkü çocukların Ay'ın da ötesine gitme-
lerini istiyoruz... İnsanların içinde yolculuk yapmak,
uzaya gitmek, evreni keşfetmek, Tanrı hakkında da-
ha fazla şeyler öğrenmek isteği var. Tanrı bizim için
çok özel bir gezegen yaratmış. Bizim için özel bir sev-
gisi var... Bunu özellikle Ay'da hissettim... Ay'da ha-
yat yok, ses yok, mavi gökyüzü yok, beyaz bulutlar
yok, yukarısı simsiyah... Evime, Dünya'ya döndükten
sonra insanların manevî düzeyini yükseltmek istio-
rum... Birçok kuvvet bizi aşağıya çekiyor. Bizi yüksel-
tecek bir kuvvete de ihtiyacımız var. Biz Dünya insa-
nlarını gelecekte büyük işler yapmaya cesaretlendire-
cek ve biraraya getirebilecek bir kuvvete...

**Albay Irwin, görev verilseydi yeniden Ay'a gi-
der miydiniz?**

Tereddütsüz giderdim... Ayrıca eşim de "Gide-
bilirsin..." dedi!... (Gülüşmeler)

**Ay'a ve diğer gezegenlere gitme planları hak-
kında neler düşünüyorsunuz?**

Sanıyorum, insanoğlunun geleceğinde Ay çok
önemli bir rol oynayacak. Dünya'yı ve uzayı daha iyi
anlamak için öncelikle Dünya yörüngesinde uzay is-
tasyonlarına ihtiyacımız var. Dünya'da üretilmediğimiz
şeyleri uzayda yapabiliriz. İnaniyorum ki, insanlar ye-
niden Ay'a gitmek isteyecekler... Belki de bir üs kura-
rak orada uzun süreli kalacaklar ve Ay'ı keşfetmeye
devam ederek oradaki kaynakların kullanılmasını sağ-
layacaklar. Daha sonra Mars'a ve hatta ötesine gide-

APOLLO ASTRONOTLARI*

Apollo uçuşları, katılacaklarda cesaret, uçuş deneyimi ve beceri gerektiriyordu. Ayrıca, seçilenlerin beden ve ruh sağlığı mükemmel olmalıydı. Başvuranlar teknik bilgi ve beceri, toplam uçuş saati gibi yönlerden inceleniyor, fiziksel dayanıklılık testlerine tâbi tutuluyordu (Ne kadar sıcağa veya soğuğa dayanabilir? Yorulup bırakmadan kaç balon şişirebilir? Ne kadar koşabilir? vs.) Ayrıca bazı psikolojik testler de vardı ("Ben kimim?" sorusuna 20 cevap yazınız").

Yukarıda sayılan özellikler birarada içeren en şanslı grup deneme pilotlarıydı. Bu pilotlar, yeni üretilen uçak tiplerinin ilk deneme uçuşlarını yaptılar, bu uçuşlar sırasında çeşitli verileri kaydederdiler. Apollo astronotlarının önemli bir bölümü deneme pilotluğundan geliyordu.

Apollo uçuşlarında görev alan toplam 29 astronotun ilginç bazı ortak özellikleri vardı. Bu astronotların büyük kısmı ABD'nin Texas, Illinois gibi orta kısımlarında doğdular (Hiçbiri ABD'nin en kalabalık şehri olan New York'ta doğmamıştı). İkisinin doğum yeri ise ABD dışındaydı (William Anders Hong Kong'da, Michael Collins Roma'da doğmuştu). 22 astronot, ailelerinin ilk çocuğuydu.

Apollo astronotlarının ortalama boyu 1,77 m, ağırlığı 72 kg idi ve ilk uçuş uçuşlarını yaptıklarında ortalama 38,6 yaşındaydılar. Astronotların 16'sı mavi gözlüydü, 19 astronot kumraldı, 6'sı ise, kelliğe yaklaşıyordu. 7'si solaktı.

29 astronotun 27'si evliydi ve ortalama 2,8 çocuğa sahipti. Apollo astronotları dinlerine oldukça bağlıydılar (23'ü Protestan, 6'sı Katolik). Edwin Aldrin, Apollo 11 ile Ay'a indiğinde kendi kendine küçük bir dini tören düzenlemişti. Apollo 8 astronotları ise Ay'ın çevresinde dolaşırken Dünya'ya 'İncil'den pasajlar okumuşlardı.

Apollo astronotlarının 12'si Amerikan Hava Kuvvetleri'nden, 11'i Deniz Kuvvetleri'nden, 6'sı ise sivil hayattan geliyordu. 9'u astronotluğa ilk başvurularında kabul edilmemişlerdi.

Apollo astronotlarının büyük bir kısmı uçuşlarından sonraki birkaç yıl içinde NASA'dan ayrıldılar. İçlerinden dördü Ay uçuşlarından sonra da uzaya gitti (John Young 1981'de Amerikan uzay mekiğinin ilk uçuşunda komutandı). Apollo 13 astronotu John Swigert 1982'de kanserden hayatını kaybetti.

* Apollo astronotlarının bir listesi için bkz. sayfa 11.

biliriz... Bunları görecektik kadar yaşamak isterdim. İnsanoğlunun Ay'a dönüşünü, hatta belki Mars'a yapacak bir uçuşu... Ancak uzay programımız o kadar ağır ilerliyor ki, bunları görebilecek kadar uzun yaşayabileceğimi zannetmiyorum.

Umarım görürsünüz... Son olarak, Türkiye'ye özel bir mesajınız var mı?

Lütfen Türkiye'deki sevgili dostlarıma en iyi dileklerimi iletin. Benim sevgimi, ancak bu arada Tanrı'nın sevgisini de bildirin onlara...

Albay Irwin bu söyleşimizden sonra bana bürosunu gezdiriyor. Duvarlardaki birbirinden ilginç resimler, fotoğraflar ve plaketter, insanoğlunun yaşadığı en büyük macera olan Apollo Programı'nın anılarıyla dolu... Bir camkânın içinde Irwin'in Apollo 15 uçuşunda pilotluğunu yaptığı Ay modülü Şahin'in dümeninin bir parçasını görüyorum. Ay'dan kalkıştan sonra iki astronotu yörüngedeki kumanda modülüne götüren Şahin, daha sonra Ay yüzeyine düşmek üzere bırakılmıştı. Ama bu dümen parçası Irwin tarafından hatıra olarak getirilmiş.

Başka bir tarafta Irwin'e kralları, devlet başkanlarının vermiş oldukları hediyeler var. Baş köşelerden birisinde ise Deneme Pilotları Okulu'nun sertifikası asılı duruyor... James Irwin'e teşekkür edip yanından ayrılıyorum.

Daha küçük bir çocukken, Ay'ın üzerimdeki etkisi çok büyüktü. Ay'ın güzel bir yer olduğunu düşünür, oraya gitmeyi hayal ederdim... Günün birinde Ay'a gidebileceğimi düşünürdüm.

James Irwin (sağda) Dr. Aydingöz ile...

O gece dolunayı seyrederken birkaç saat önce birlikte olduğum kişinin, orada ayak izlerinin bulunduğunu düşünmeden edemiyorum. Gözlerim parılayan yıldızlara ve gezegenlere kayıyor. İnsanoğlunun bir gün oralara da ulaşacağına olan inancımı tazeliyorum.